

רעיונות ומתודות להוראת אזרחות

מתודות ורעיונות כללים

- ◆ משחקי תרגול ידע- סולמות ונחשים, זיכרון מושגים, בינגו, רולטה,
- ◆ הקלטת עצמנו/ראיון ברדיו ומטלה לתלמידים-הבעת דעתם
- ◆ כיתה הפוכה- הכנת "דף עבודה" מקוון שבאמצעותו התלמידים לומדים לבד בבית נושא מסויים או רעיונות מרכזיים במושג מסויים לפני שהנושא נלמד בכיתה
- ◆ משפט מבוים
- ◆ כתיבת טיעון מול ציור/ קריקטורה
- ◆ ציר- מסכים/ לא מסכים
- ◆ כרטיסיות/ דגלונים- מסכים/לא מסכים
- ◆ הדבקת כותרות מהעיתונים שנוגעות לנושא מסויים
- ◆ התלמידים מתבקשים להקליט את עצמם מביעים דעה בנוגע לרעיון מסויים
- ◆ [קישורים לסרטונים לשיעורי אזרחות מאתר גלי אזרחות](#)

המושג	פירוט	רעיונות ומתודות להוראה מעניינת
פרק א' - מבוא היסטורי		
רקע להכרזת העצמאות	החלטה 181- תוכנית החלוקה	<ul style="list-style-type: none"> ◆ הצגת מפת החלוקה ◆ דיון כיתתי בשאלה - למה בכלל היינו צריכים להקים מדינה? ◆ סרט של מודי בראון - הכול אנשים על דוד בן גוריון ◆ טקסט מתוך הספר "סיפור על אהבה וחושך" של עמוס עוז, מדבר על ערב הכרזת העצמאות
מגילת העצמאות		<ul style="list-style-type: none"> ◆ כתיבת מגילת עצמאות חדשה בהתאם למבנה המגילה המקורית (שלושה חלקים, הצדקות, פניות וכד') ◆ משימת הערכה- מכל קבוצה בכיתה מנסחת פסקה שהיתה מוסיפה להכרזה ◆ עבודת רקע על הנרטיבים השונים. ◆
חלקי הכרזת העצמאות	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>היסטורי</u>- הצדקות להקמת מדינת ישראל 2. <u>אופרטיבי/ מעשי</u>- ההכרזה על הקמת המדינה בפועל 3. <u>הצהרתי</u>- דמותה העתידי של המדינה ופניות לעולם 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ סרטון הכרזת המדינה ◆ לתת לילדים לחלק את המגילה סוגי צידוקים
הצדקות להקמת מדינת ישראל	• היסטורית	◆ קשר היסטורי, החלטות האו"ם

<p>◆ מתודה - להעביר פתקים בין התלמידים ושכל אחד ירשום הצדקה אחת להקמת המדינה ואח"כ לתת להם לחלק את ההצדקות על שקף עם טבלה עם 3 ההצדקות</p>	<p>• בין לאומית • טבעית/ אוניברסאלית</p>	
◆		מאפייני מדינה יהודית ודמוקרטית בהכרזת העצמאות
<p>◆ תמונות ושאלת חלל על התמונות להמחשת הנושא</p> <p>◆ ללמד רק 4 תנאים ואז לפתח להכריז כמורה על הכרזת מדינה עצמאית עם סמל שלטון ואוכלוסיית התלמידים, ולשאל מדוע "אני לא יכול להקים מדינה?" משם ללמד על פרשת מדינת אביב ועל הרשות הפלסטינית שמנסה לקבל הכרה</p> <p>◆ לתת לתלמידים להקים מדינה ולנסות לעקוב אחרי המהלכים שלהם ובהתאם להם לנסות ולחלץ את התנאים להקמת מדינה</p> <p>◆</p>	<p>1. אוכלוסייה 2. שלטון 3. ריבונות 4. טריטוריה 5. הכרה בינלאומית</p>	חמישה תנאים לקיומה של מדינה
<p>◆ פעילות אתנית פוליטית בנושא דגלים והמנונים להעברת המושגים לאום וקבוצות אתניות</p>	לאום	לאומיות ומדינת לאום
◆	קבוצה אתנית	
◆	<p>1. לאומיות אתנית-תרבותית 2. לאומיות פוליטית (בספר לאומיות אזרחית)</p>	סוגי לאומיות
<p>◆ משימת סיכום - לבחור מדינה ולהציג כיצד כל אחד מהתנאים מתקיימים בה. מציגים את התוצר על גבי Powtoon שזה כלי שניתן לייצר בו אנימציות</p>	<p>1. מדינת לאום אתנית תרבותית 2. מדינת לאום דו לאומית 3. מדינת לאום רב לאומית 4. מדינת כלל אזרחיה/ מדינת לאום פוליטית</p>	סוגי מדינות לאום (משמעויות שונות של מדינת לאום)
<p>◆ הצבעות על נושאים שקרובים לליבם</p>	<p>1. הכרעת הרוב 2. שלטון העם 3. הזכות לחיים וביטחון</p>	הצדקות למדינת לאום מנק' מבט דמוקרטי

		במלווה מחוון לבחינת קיץ תשע"ז.
◆ בהתבסס על היסודות להקמת מדינה-למה עדיין צריך מדינה בעידן הנוכחי		גלובליזציה
◆		מדינת ישראל כמדינת לאום מודרנית
◆ דמויות מהחברה הישראלית- מתוך 7-8 דמויות, יכולים לבחור רק 5 שייכנסו למדינת ישראל- את מי הייתם בוחרים ולמה. ◆ מצגת בפייסבוק של המורים לאזרחות	רצף עמדות בנושא זהותה הדתית- תרבותית של המדינה: 1. עמדה דתית חרדית 2. עמדה דתית לאומית 3. עמדה מסורתית 4. עמדה חילונית-היהדות כתרבות 5. עמדה חילונית- הפרדת דת ממדינה רצף עמדות (חלומות) בנושא זהותה הלאומית הרצויה של המדינה: 1. מדינת ישראל כמדינת לאום של כל אזרחיה 2. מדינת ישראל כמדינת לאום יהודית-אתנית 3. מדינת לאום פוליטית של כל אזרחיה/לאומיה	עמדות לגבי אופיה הרצוי של מדינת ישראל- אופי וזהות דתי ולאומי
		מאפייניה היהודיים של המדינה בהיבט המשפטי ¹
◆ חוק השבות דרך סיפור בג"צ "האח דניאל". ◆ משימה בפדלט שבה כל שלושה ארבעה תלמידים צריכה ללמוד חוק מסוים, לנסח את התוכן שלו, להסביר האם קשור להיבט הדתי לאומי	1. חוק השבות 2. חוק האזרחות 3. חוק יסוד מקרקעי ישראל (+בג"צים) 4. חוק חינוך ממלכתי (מטרות החינוך) 5. חוק שעות עבודה ומנוחה 6. חוק יסודות המשפט העברי 7. חוק איסור גידול חזיר 8. חוק חג המצות 9. חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה 10. החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם 11. חוק השידור הציבורי 12. חוק בתי דין רבניים	מצב משפטי מחייב

¹ לגבי כל חוק יש ללמד תוכן, מטרה וכיצד מבטא החוק את אופייה היהודי של המדינה

<p>◆ עיצוב כרזה ליום העצמאות בה יבחרו בקבוצות את 4 המרכיבים המרכזיים בעיניהם</p>	<p>1. מעמדה של השפה העברית כשפה רשמית² והשפה הערבית 2. לוח השנה העברי 3. סמלי המדינה- דגל, המנון, מנורה</p>	<p>מאפיינים יהודים של מדינת ישראל במרחב הציבורי</p>
<p>◆ הוויכוח סביב סוגיית לימודי ליבה ◆ חוק המרכולים ◆ הסרט " גט "- בחירת סצינה, הדיון על נושא ברית הזוגיות והנישואין האלטרנטיביים. תופעת הנשים העגונות בישראל.</p>	<p>הסדר הסטטוס קוו : 1. נישואים וגירושים 2. שמירת שבת במקומות ציבוריים 3. שמירת כשרות במקומות ציבוריים 4. עצמאות של החינוך הדתי והחרדי.</p>	<p>מאפייניה של מדינת ישראל בין המרחב הציבורי לפרטי</p>
	<p>מדינת ישראל מחויבת לקליטת עליה מתוקף: 1. הכרזת העצמאות 2. חוק השבות 3. המשרד לקליטת עליה 4. ההסתדרות הציונית העולמית והסוכנות היהודית</p>	<p>מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות</p>
<p>◆</p>	<p>▪ מדינת ישראל- מחויבת להגנה על היהודים בעולם ▪ יהודי התפוצות פועלים למען מדינת ישראל בעיקר בתחום הכלכלי והפוליטי</p>	<p>אחריות והמחויבות ההדדית של מדינת ישראל והעם היהודי בתפוצות</p>
<p>◆</p>	<p>1. מעמד המיעוטים במדינת ישראל 2. היבט דמוגרפי חברתי-הכרת קבוצות המיעוט השונות (מוסלמים, נוצרים, דרוזים, צ'רקסים ואחרים)³.</p>	<p>המיעוטים בישראל</p>
<p>◆</p>	<p>3. היבט ציבורי- מאפייני המיעוטים וביטוי לתחומי השפה, התרבות, הדת (כולל המעמד המשפטי-נורמטיבי) 4. היבט מוסדי- מעמד וסטטוס רשמי של מוסדות המיעוטים בתחומים: חינוך, מוסדות דת, בתי דין.</p>	<p>מעמד המיעוטים בהכרזת העצמאות כאנשים פרטיים וכקבוצת מיעוט</p>
	<p>מה הוא שסע</p>	<p>החברה הישראלית</p>
	<p>1. שסע לאומי: רוב יהודי ומיעוט ערבי. 2. שסע דתי: יהודים דתיים ויהודים לא דתיים. 3. שסע עדתי: אשכנזים ומזרחיים.</p>	<p>הצגה כללית של השסעים בחברה הישראלית ואתגר החיים המשותפים</p>

² לשים לב שיש שינוי לאור חקיקת חוק יסוד:הלאום ביולי 2018

³ יש פירוט בהמשך גיבפרק השסע הלאומי

	<p>4. שסע פוליטי בטחוני: ימין – ניצים, שמאל – יונים.</p> <p>5. שסע מעמדי חברתי כלכלי: עשירים, מעמד הביניים ועניים, מעמד כלכלי גבוה, בינוני ונמוך.</p>	<p>בבחינה לא תהיינה שאלות על המושגים "שסע חופף" ו"שסע צולב".</p>
<p>◆ סדרה דיוקנאות של מט"ח</p>	<p>הצגת הקבוצות השונות:</p> <p>1. ערבים ישראלים- נוצרים ומוסלמים</p> <p>2. דרוזים</p> <p>3. צ'רקסים</p> <p>4. בדואים</p>	<p>השסע הלאומי- הקבוצות השונות</p>
<p>◆</p>	<p>1. הסכסוך היהודי ערבי בארץ ישראל בסוף המאה ה- 19 והתרחבותו לסכסוך עם כל מדינות ערב</p> <p>2. התנגשות בין הזהות הלאומית והזהות האזרחית</p> <p>3. מדינת ישראל כמדינת לאום יהודית ושאיפות ערביי ישראל למדינת כלל אזרחיה</p>	<p>הגורמים לשסע הלאומי והביטויים שמעידים על התמשכותו</p>
<p>◆</p>	<p>1. אפליה ממוסדת בחקיקה</p> <p>2. אפליה ממוסדת במדיניות</p> <p>3. אפליה ממוסדת בהתיישבות</p> <p>4. אפליה חברתית</p>	<p>דרכי הביטוי של השסע הלאומי</p>
<p>◆</p>	<p>1. שמירה על זכויות האדם והאזרח</p> <p>2. הענקת אוטונומיה למיעוט הערבי</p> <p>3. שינוי אופייה של המדינה- ממדינת לאום למדינת כלל אזרחיה</p> <p>4. העדפה מתקנת כלפי ערביי ישראל</p> <p>5. דיאלוג ושאיפה לדו קיום</p> <p>6. שיטת בחירות יחסית המאפשרת ייצוג בפרלמנט גם למיעוטים</p>	<p>דרכי התמודדות עם השסע הלאומי</p>
<p>◆</p>		<p>עקרון שלטון העם</p>
<p>◆</p>	<p>1. דמוקרטיה ישירה</p> <p>2. דמוקרטיה עקיפה/ייצוגית</p>	<p>סוגי דמוקרטיה</p>
<p>◆</p>	<p>בעד ונגד /ייתרונות וחסרונות</p>	<p>משאל עם</p>
<p>◆</p>	<p>3. בחירות כלליות</p> <p>4. בחירות חשאיות</p> <p>5. בחירות שוויוניות</p> <p>6. בחירות מחזוריות</p> <p>7. מאפשרות התמודדות חופשית</p>	<p>תנאי יסוד <u>לבחירות</u> דמוקרטיות כמ"ה ש"ח</p>
<p>◆</p>	<p>▪ רשימתית, יחסית, ארצית</p> <p>▪ ייתרונות וחסרונות של השיטה</p>	<p>שיטת בחירות בישראל ומרכיביה אי"ר</p>

<p>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ פנייה לגופי ביקורת ממוסדים: בג"ץ, נציב תלונות הציבור. ▪ השתתפות בהפגנות, בשביתות פוליטיות וכיו"ב. ▪ שימוש האזרחים באמצעי התקשורת. ▪ תגובות להתרחשויות פוליטיות וחברתיות באמנות, בספרות בתיאטרון ובקולנוע. ▪ תיבחן מידת השימוש באמצעים השונים ע"י מפלגות, קבוצות לחץ ויחידים ומידת ההשפעה של מפלגות וקבוצות לחץ הממסד. ▪ תובהר מטרת התגובות: לעורר תודעה ציבורית ודעת קהל נגד השלטונות או בעדם. 	<p>תרבות פוליטית דמוקרטית-השתתפות פוליטית של האזרחים</p>
<p>◆ משימת יישוב כדור הארץ מחדש. לחלק את התלמידים לקבוצות, כל קבוצה מקבלת את סיפור הרקע 10 דמויות, מתוכן צריך לבחור 5, כל תלמידים מקבל משימה אישית בקבוצתו (לדוגמא יועצת לענייני דת\ תרבות) בסוף מנהלים דיון על העובדה שכל אחד דירג אחרת, כל קבוצה בחרה אחרת וכי יש צורך באנשים שונים ומגוונים עם יכולות שונות ודעות שונות על מנת ליצור חברה טובה.</p>		<p>עקרון הפלורליזם</p>
<p>◆ התחלת השיעור עם מס הפגנות (אקטואליות\רלוונטיות לעולם התוכן שלהם). ממש שלטי הפגנה - לבקש ממי שלא מוכן שההפגנה תהיה מתחת לבית שלו שיעמוד.</p> <p>כל מי שעמד - שואלים למה ומבינים שלמרות שיש דעות שונות ומנוגדות משלי אני חייב לכבד אותם. (ניתן לעשות זאת גם עם חופש הביטוי)</p> <p>◆ ההבדל שבין סבלנות לסובלנות מהסרט שרק</p> <p>https://youtu.be/6lu_iLW</p> <p>URXc (דרך האתר של שחר רגב)</p>		<p>עקרון הסובלנות</p>
<p>◆</p>		<p>עקרון ההסכמיות</p>

<p>◆ מניפולציה בה התלמידים מצביעים על משהו לגיטימי (כמו מתי יהיה היום כיף) ולאחר מכן להצביע על משהו פחות לגיטימי שיפגע במיעוט בכיתה (קיר טיפוס וילד על כיסא גלגלים, טיול במפעל של במבה ילד אלרגי לבוטנים)</p>	<p>הכרעת הרוב כעיקרון לקבלת החלטות.</p>	<p>עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט</p>
<p>◆ לעשות בכתה הצבעה מי בעד שתלמיד X ילך ויקנה ארטיקים לכל הכתה ואז ככל הנראה יהיה רוב ואז להגיד אם הרוב הצביע בעד מה הבעיה עם זה.</p> <p>◆ כל תלמיד מקבל כרטיסיה- בעד ונגד. המורה מציג אמירות והתלמידים צריכים להצביע- בעד ונגד. רושמים על הלוח כמה בעד כמה נגד. האמירות בהתחלה יהיו "פרווה" ולאט לאט נציג אמירות שיגרמו לאי נוחות. מכאן נדבר על מתי הכרעת הרוב היא הכרחית ומתי החלטות שהרוב מחליט פוגעות בזכויות בסיסיות של המיעוט</p>		<p>עריצות הרוב</p>
<p>◆</p>		<p>זכויות המיעוט כבלם לעריצות הרוב</p>
<p>◆ משימת סיכום- אחרי שמלמדים- מחלקים לקבוצות- כל קבוצה צריכה לבחון זכות אל מול המציאות- כיצד מתקיימת בפועל. התוצר יכול להיות סרטון/ עיתון/ קאפה, השוואה בין עיתונים...</p> <p>◆ בכיתה ט'- כל זוג/שלושה קיבלה כרטיסיה עם הגדרת הזכות. הם היו צריכים להכין מצגת עם דוגמאות וללמד את הכיתה את הזכות.</p>		<p>עקרון זכויות האדם והאזרח</p>
<p>◆</p>		<p>חירות ושוויון כערכי יסוד</p>
<p>◆ הזכות לכבוד - להראות את הסרטון בקישור - https://www.youtube.com/watch?v=x529N971jyQ ולתת שאלה מנחה של - תדמיינו שאתם המתמודד ואז לשאול מה הרגשתם ומשם לצאת לדיון על הזכות לכבוד.</p>	<p>1. הזכות לחיים וביטחון ושלמות הגוף 2. הזכות להליך הוגן 3. הזכות לחירות ונגזרותיה (ד"ת מעבד"ה = דת, תנועה, מחשבה/מצפון, עיסוק, ביטוי, ההתאגדות) 4. הזכות לקניין- חומרי ומוחשי</p>	<p>זכויות טבעיות כ"ח החש"ק</p>

<p>◆ חופש הביטוי - הכנת פאזל בשתי קבוצות תחרות שאסור לדבר שבפאזל כתוב - "אינני מסכים עם מילה מדברייך..." ואז לשאול איך הם הרגישו שנלקחה מהם הזכות לדבר ואז לצאת גם לדרכי ביטוי אחרים.</p> <p>◆ סרטון נוסף- https://www.youtube.com/watch?v=PATeYxiD48 לאחת מהתלמידות בכיתה יש תפקיד בסרטון שהיא צריכה לשחק.</p>	<p>5. שוויון 6. הזכות לכבוד- הזכות לפרטיות והזכות לשם טוב⁴</p>	
<p>◆</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אפליה ▪ הבחנה ▪ העדפה מתקנת 	<p>מדיניות- הזכות לשוויון</p>
<p>◆</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. הזכות לבחור ולהיבחר 2. חופש ההפגנה והמחאה 3. חופש ההתאגדות הפוליטית 	<p>זכויות האזרח- זכויות פוליטיות</p>
<p>◆</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. הזכות לקיום בכבוד- רמת חיים בסיסית 2. הזכות לטיפול רפואי 3. הזכות לדיור 4. הזכות לחינוך 5. זכויות עובדים ותנאי עבודה 	<p>זכויות חברתיות וכלכליות ער"ב ח"ד על פי עדכון תשע"א - מדריך למורה: זכויות חברתיות</p>
<p>◆</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. הזכות לדבר בשפת המיעוט 2. הזכות לייצוג בבית הנבחרים 3. הזכות לחינוך על פי השפה והתרבות של המיעוט 4. הזכות לקיום מצוות הדת וחופש פולחן 	<p>זכויות קבוצה+ דוגמאות</p>
<p>◆</p>		<p>חובות האדם כאדם</p>
<p>◆</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ חובת ציות לחוק ▪ תשלום מיסים ▪ חובה להתריע על עוולות הנגרמות לפרט או לקבוצה במדינה ▪ לבקר את רשויות השלטון כשהן חורגות מסמכותן ▪ חובת השתתפות פוליטית ▪ חובת שירות ביטחון / שירות אזרחי (בחלק מהמדינות) ▪ חובת נאמנות למדינה. 	<p>חובות האדם כאזרח</p>

⁴ יש לכתוב בציין- כבוד/ כבוד- שם טוב/ כבוד-פרטיות

◆		הקשר בין זכויות לחובות
◆		זכויות מתנגשות
◆ מתודה - להביא מטבעות שוקולד לכיתה ולהזמין תלמידים לספר איך הם היו מחלקים את המטבעות. לאחר מכן ללמד את הגישות ולהתאים את מה שהתלמידים אמרו לגישות עצמן ◆ סרטון "הטוב הרע והשעועית" ◆ כרזות בחירות מתוך "תמיד אזרחות"	1. הגישה הליברלית 2. הגישה הסוציאל דמוקרטית	גישות כלכליות-חברתיות במדינה הדמוקרטית על פי עדכון תשע"א - מדריך למורה: גישות כלכליות
◆		עקרון הגבלת שלטון
◆ משפט מבויים- מערכת היחסים בין רשות השופטת לרשות המבצעת (סביב אקטיביזם שיפוטי). הצעת חוק תיקון חוק האזרחות של ליברמן	<ul style="list-style-type: none"> ▪ תפקידי הרשויות ▪ חשיבות הפרדת רשויות 	עקרון הפרדת רשויות
◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ תפקיד החוקה ▪ עליונות החוקה 	חוקה
◆	1. פרלמנט- חקיקה, אי-אמון, אופוזיציה 2. מבקר המדינה 3. נציב תלונות הציבור 4. מערכת המשפט 5. נגידת בנק ישראל	מנגנוני פיקוח מוסדיים (פורמאליים)
◆	1. תקשורת 2. הפגנות ודעת קהל 3. רשתות חברתיות 4. אומנות	מנגנוני פיקוח חוץ מוסדיים (בלתי פורמאליים)
	1. דיווח עובדתי 2. פרשנות 3. פיקוח וביקורת על השלטון 4. מתן במה 5. העברת מידע ותיווך בין השלטון לאזרחים 6. תעמולת בחירות	תפקיד התקשורת במדינה דמוקרטית על פי עדכון תשע"ה - תפקידי התקשורת בדמוקרטיה
	קביעת סדר יום ציבורי הבניית מציאות ועיצוב דעת קהל.	כוחם ועצמתם של כלי התקשורת בדמוקרטיה
◆ סוגיות של סירוב מערכות חוק מתנגשות. חוק דתי: סירוב פינוי ישובים, תורת המלך		עקרון שלטון החוק

הרב ליאור שסירב למעצר. אנונימוס פשעים על רקע מצפוני.		
הנשיא קצב ואולמרט, "החוק הצרפתי", פרשיות ברלוסקוני	החוק מחייב את הפרט ואת רשויות השלטון כאחד	שוויון בפני החוק
		השבריריות של שלטון החוק
		הציות לחוק
		גבולות הציות לחוק
◆	סרבנות לחוק	מקרים בהם יש ספק, מחלוקת או מתח בשאלת המחויבות לציות לחוק
◆ לשחק "הרצל אמר" ואז לתת משימה לא הגיונית ולשאול את התלמידים למה הם לא מילאו את חוקי המשחק אם הסכמנו לפני על החוקים שלו וכולם אישרו.	פקודה בלתי חוקית פקודה בלתי חוקית בעליל	
◆ פרשת אריה דרעי והטה כספים לרשת ה"מעין התורני" ◆ פרשת אורי לופלויאנסקי "ויד שרה"	1. עבריינות פלילית רגילה 2. עבריינות שלטונית 3. אלימות פוליטית	סוגי עבריינות
◆	הזכות של הדמוקרטיה להגן על עצמה מפני קבוצות לא דמוקרטיות	עקרון דמוקרטיה מתגוננת
◆ האזרח X ◆ צנזורת אינטרנט בסין	1. צנזורה תקשורתית 2. תקנות לשעת חירום 3. מעצר מנהלי	זכות המדינה להגן על עצמה מפני איומים על הביטחון
◆ הצגת פס"ד שהתייחסו למגילת העצמאות בשיפוט שלהם. בג"צ אל על נתיבי אייר נ' דניאל דנילביץ'	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ערכית ▪ משפטית ▪ ביטוי בחוקי יסוד 	המעמד המשפטי של מגילת העצמאות
◆ מבוא: חלוקת הכיתה לזוגות. מטלת יישוב כוכב חדש וחקיקת חוקי היסוד של הכוכב. לאחר מכן זוגות מתחברים לרביעיות ומנסחים 4 מוסכמים מתוך ה-8. ואז מתחברים שתי רביעיות ומנסחים 4 מתוך ה-8 וחוזר חלילה עד שיש חוקי יסוד כיתתיים. זה אמור להתקד לחיים, ביטחון וחירות וכדומה	1. מעמד 2. תוכן 3. צורה	חוקי יסוד⁵
◆	ייחודו של חוק יסוד כבוד האדם וחירותו	ייחודם של חוקי היסוד העוסקים בזכויות האדם-
◆	ייחודו של חוק יסוד חופש העיסוק	פסקת הגבלה

⁵ בהשוואה לחקיקה רגילה

◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ חוק יסוד: ירושלים בירת ישראל ▪ חוק יסוד: מקרקעי ישראל ▪ חוק יסוד: חופש העיסוק ▪ חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו 	דוגמאות לחוקי יסוד
◆		קבלת אזרחות בישראל
◆ סרטון שמראה ראיון עם דניאל רופאיזן	מי הוא יהודי- בג"צ שליט, בג"צ רופאיזן פגיעה בעיקרון השוויון	חוק השבות
חלוקה ל-6 קבוצות לפי התנאים, כל קבוצה מציגה אדם אשר קיבל אזרחות בתנאי מסויים, שאר הכיתה צריכה למצוא את המאפיין על פיו קיבל האדם אזרחות	<ol style="list-style-type: none"> 1. מכוח חוק השבות 2. מכוח ישיבה בארץ לפני 1948 3. מכוח לידה 4. מכוח אימוץ 5. מכוח התאזרחות 6. מכוח הענקה 	חוק האזרחות
◆		הרשות המחוקקת- הכנסת
◆	קואליציה	עבודת הכנסת
◆	אופוזיציה	
◆	מליאה	
◆	ועדות הכנסת	
◆	<ol style="list-style-type: none"> 1. כינון ממשלה 2. ייצוג האזרחים 3. חקיקה 4. פיקוח וביקורת- <ol style="list-style-type: none"> a. אישור תקציב b. אישור הרכב הממשלה c. פיקוח על הממשלה- אי אמון, תקציב, בחירת מבקר המדינה 5. מינוי בעלי תפקידים <ol style="list-style-type: none"> a. נשיא, וועדה למינוי שופטים, רבנים ראשיים 6. אסיפה מכוננת 	תפקידי הכנסת
◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ הצעת חוק פרטית ▪ הצעת חוק ממשלתית ▪ שלוש קריאות ▪ פרסום החוק ▪ עקרונות דמוקרטיים הבאים לידי ביטוי בתהליך החקיקה 	תהליך חקיקה- חקיקה ראשית ותהליך החקיקה
◆		הרשות המבצעת- הממשלה

◆	<ol style="list-style-type: none"> 1. קביעת מדיניות וביצועה 2. קביעת תקנות- חקיקת משנה 3. סמכות שיורית (כל מה שלא נקבע בחוק שיש למישהו סמכות עליון) 4. תקנות לשעת חירום 	תפקידי/ סמכויות הממשלה
◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ אחריות ממשלתית (כוללת) ▪ אחריות מניסטריאלית (אישית של השר) 	אחריות ממשלתית משותפת
◆		הרשות השופטת
	<ol style="list-style-type: none"> 1. הגנה על שלטון החוק 2. הגנה על זכויות אדם ואזרח 3. משמשת ליישוב סכסוכים 4. מבקרת את חוקיות פעולות השלטון 5. פרשנות שופטים 	תפקיד הרשות השופטת (מושג רקע לא ישאלו)
◆	<ol style="list-style-type: none"> 1. ריסון הכנסת בנושא ביטול פסקי דין 2. עקרון הסוב-יודיציה (ראה הרחבה) 3. מינוי השופטים 4. תנאי העסקתם של שופטים. 	כללים לאי תלותה ועצמאותה של הרשות השופטת
◆	<ol style="list-style-type: none"> 1. בחירת השופט 2. תקופת שירותו של שופט 3. שכרו של השופט 4. חסינות שירותו של שופט 5. העלאת שופט בדרגה 	כללים להבטחת אי - תלות אישית של השופט
◆	משפט פלילי	סוגי משפט
◆	משפט אזרחי	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. צו שחרור 2. צווי עשה ואל תעשה 3. צווי איסור וצווי בירור 4. צווי "מי שמך" 	בג"צ- סמכויות ותפקידים
◆	ביקורת שיפוטית	
◆	אקטיביזם שיפוטי	
◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ דמוקרטיה ליברלית-אינדיבידואלית ▪ דמוקרטיה רפובליקנית ▪ גישה שלא מקבלת את עקרונות הדמוקרטיה ▪ דמוקרטיה רב-תרבותית 	תפיסות דמוקרטיות במלווה מחוון לבחינת קיצ תשע"ז.

מושגים אשכולות העמקה

רעיונות ומתודות להוראה מעניינת	פירוט	מושג
אשכול העולם היהודי		
◆	מקומה של מדינת ישראל בחיי העם היהודי	
◆	גורמים לשסע הדתי	השסע הדתי
◆	<p>דרכי ביטוי:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ מוקד מתיחות: אופי השבת בפרהסיה ▪ מוקד מתיחות: שאלת מיהו יהודי ▪ מוקד מתיחות: סוגיית הגיור ▪ מוקד מתיחות: חקיקה דתית ▪ מוקד מתיחות: הגיוס לצבא 	
◆ היכרות עם ארגון פורום "תג מאיר". יש להם פעילים רבים ופעילויות שהם ישמחו לבוא להעביר. http://www.tag-meir.org.il אתר "תג מאיר".	דרכי התמודדות עם השסע הדתי	
◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ החברה החרדית ▪ הרפורמים ▪ הקונסרבטיבים ▪ דתיים לאומיים ▪ חילוניים 	
תקשורת ופוליטיקה בישראל		
	תקשורת המונים	
◆ פרשת "קו 300"	תפקידי התקשורת- דיווח, פרשנות, ביקורת ופיקוח על השלטון, העברת מידע לאזרחים, תעמולת בחירות	
שיימינג, השפעה על בתי המשפט, טראמפ והשימוש בטוויטר	כוחה של התקשורת-	

	הבניית מציאות והשפעה על סדר היום הציבורי	
	זכות הציבור לדעת	
◆	חוק בעלות צולבת	
	עקרון אי התלות של התקשורת	
	תקשורת מדווחת	
	תקשורת מעורבת	
◆	צנזורה	
	תקשורת מגויסת	
	בעלות ציבורית על אמצעי תקשורת	
◆	בעלות פרטית על אמצעי תקשורת	
לצלם סרטון תעמולה, מכתב לבוחר, מצע בחירות, לקיים עימות עם נאומי פתיחה, שאלת המנחה (המורה) ושאלות למתחרים	תעמולת בחירות	
◆	מקורות מידע של התקשורת	
	אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון	
◆	מבקר המדינה	
◆	נציב תלונות הציבור	
	ועדת חקירה ממלכתית	
◆	ועדת חקירה פרלמנטרית	
◆	בג"צ (כגוף פיקוח)	
◆	יועמ"ש- יועץ משפטי לממשלה	
◆	ארגונים חוץ ממשלתיים (מגזר שלישי)	

		אשכול מפלגות ובחירות	
	◆	שיטת ממשל פרלמנטרית	
	◆	פריימריז	
	◆	שיטת ממשל נשיאותית	
		ממשלה קואליציונית	
		מו"מ קואליציוני	
		הסכם קואליציוני	
		ממשלה צרה	
		ממשלה רחבה	
	◆	ממשלת אחדות לאומית	
		אשכול שלטון מקומי-ע"מ 384 בספר החדש	
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ עיריה ▪ מועצה מקומית ▪ מועצה אזורית ▪ מועצה תעשייתית ▪ איגוד אלערים 	מהו שלטון מקומי
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ ראש הרשות המקומית ▪ מועצת הרשות המקומית 	
		דרג מבצע	
	◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ חוק עזר עירוני ▪ הטלת מיסים ▪ שפיטה ▪ תכנון ובניה ▪ רישוי עסקים 	סמכויות השלטון המקומי
	◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ שרותי חינוך ▪ שרותי רווחה ▪ סלילת כבישים ▪ תברואה וניקיון ▪ הנדסה ובניה 	תפקידי השלטון המקומי

◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ בחירות לראש הרשות- אישית- רובית ▪ בחירות למועצת הרשות-רשימתית- יחסית 	כיצד הוא נבחר
◆	מה מעמדו של השלטון המקומי, ומהן מערכות היחסים בינו לבין השלטון המרכזי?	
◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ גרעון תקציבי ▪ צמצום מענקי האיזון כתוצאה מהמצב הכלכלי של המדינה ▪ צמצום מענקי האיזון כתוצאה מהמצב הכלכלי של המדינה ▪ ניהול כושל ▪ פיצול פוליטי 	הקשיים בניהול הרשויות המקומיות בישראל
◆	<ul style="list-style-type: none"> ▪ שיעור גביית מיסים נמוך ▪ היעדר תשתית כלכלית מפותחת 	קשיים יחודיים לרשויות המגזר הערבי
◆	וועדה קרואה	דרכי התמודדות עם הקשיים ברשויות המקומיות
◆	מרכז השלטון המקומי	
◆	הוועד הארצי של ראשי המועצות הערביות	

חוק הלאום - התייחסויות להוראה / חיבור:

- מעלה את השאלה מי הוא יהודי? (בהקשר של התיישבות יהודית)
- שווה לעבור עם הכיתות על סעיפי החוק ולבחון מדוע הוא עשה כל כך הרבה "רעש"
- למשל - מה זה אומר התיישבות יהודית? איך החוק גורם להגברת התיישבות יהודית?
- מעלה הקשר אסוציאטיבי לחוק ועדות קבלה - בישובים מתחת ל-300 משפחות מותר לקיים ועדות קבלה
- בהקשר למיעוטים ניתן להציג לתלמידים ארץ לבנה -
- <https://www.youtube.com/watch?v=kirY4ASwuBk>
- רעיון לפעילות - לתת לתלמידים לנסח חוקים ל"עולם חדש" שהם לא מכירים עדיין, החוקים שהם יחוקקו יהיו החוקים הראשונים של העולם החדש. לאחר חקיקת החוקים מחלקים להם תעודות זהות עם זהויות

- שונות - אשכנזי, מזרחי, ערבי, אתיופי, להט"ב וכד'. לאחר חקיקת החוקים לתת להם להתחיל לנהל משא ומתן על החוקים. ממחיש מצוין את "מסך הבערות".
- נקודה היסטורית - הורדת סעיף הלאום מתעודת הזהות.
- רעיון למתודה - לחלק להם את חוק <https://www.10.tv/news/169141> הלאום עם Blanks או להחליף את הלאום היהודי בכל לאום אחר.
- מערך שיעור מצוין במט"ח ללאומים שונים שהכרזת העצמאות פונה אליהם.
- אלון בן דוד- דרזים: <https://www.10.tv/news/169141>
- להציג במצגת בתחילת השנה "קרה לא קרה" בקיץ בצירוף מושגים שקשורים למקצוע

בחירות לרשויות המקומיות / מועצות אזוריות:

- רעיון למתודה - להכין אנימציות שונות למועמדים שונים לרשות ואח"כ להציג את הסרטונים בכיתה - ללמוד את המצע שלהם (Tootastic)
- לעשות דיבייט פנים כיתתי (אפשרי גם בהקשר של בחירות כלליות בחודש מאי) ולתת לתלמידים הימנים ביותר לייצג מפלגות מהשמאל של המפה הפוליטית ולהפך
- אופציה - לעשות אולי דיבייט שכבתי כאשר כל כיתה מייצגת מפלגה אחרת
- קריקטורה של החזירים (באנלוגיה לסלפי של אורן חזן) הקריקטוריסט פוטר - חופש הביטוי
-